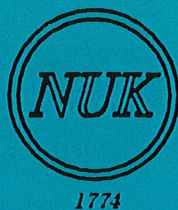

11

430306

November 1998

ISSN 0353-9237

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

8(1998)11

VSEBINA

Splošnoizobraževalne knjižnice	str. 1
Predstavljamo vam	str. 12
Mednarodna srečanja	str. 15
Čestitka	str. 16
In memoriam	str. 17
Borza dela	str. 17
Priloga	str. 17

Knjižničarske novice 8(1998)11. ISSN 0353-9237. Izdala: Narodna in univerzitetna knjižnica, Informacijski center za bibliotekarstvo, 1001 Ljubljana, Turjaška. 1, p.p. 259. Urednik: Jelka Kastelic. Uredniški odbor: mag. Melita Ambrožič, Ivan Kanič. Naklada: 690 izvodov. Cena posamezne številke: 650 SIT. Knjižničarske novice lahko naročite za pol leta (januar-junij ali julij-december) ali za celo leto (januar-december). Naročila in odpovedi pošiljajte pisмено. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje RS št. 23/179-92 z dne 16.3.1992 štejejo *Knjižničarske novice* med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometni davku, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti (jelka.kastelic@nuk.uni-lj.si).

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

PubliCA Program za podporo splošnim knjižnicam

LEUVENSKA DEKLARACIJA

Knjižničarji iz 23 evropskih držav so se v soboto, 23. avgusta 1998 srečali v Leuvnu v Belgiji na delavnici, organizirani v okviru programa PubliCA. Glavni namen srečanja je bila razprava o prihodnosti splošnih knjižnic v informacijski družbi in posebej priprava **Poročila o Zeleni knjigi o vlogi knjižnic v moderni družbi** (Komite za kulturo, mladino, izobraževanje in medije, Evropski parlament, poroča Mirja Ryyänen). Sodelujoči so soglasno sprejeli naslednjo deklaracijo:

DEKLARACIJA

Temelječ na UNESCOvem manifestu o splošnih knjižnicah, priporočilih evropske študije **Splošne knjižnice in informacijska družba (1997)**, delegati soglašajo, da bo **Poročilo o Zeleni knjigi o vlogi splošnih knjižnic v moderni družbi** (Komite za kulturo, mladino, izobraževanje in medije, Evropski parlament, poroča Mirja Ryyänen), predstavljalo skupno osnovo za nacionalno in evropsko politiko, ki zadeva splošne knjižnice.

Delegati so poudarili ključno vlogo, ki jo imajo splošne knjižnice v informacijski družbi pri:

- *Demokraciji in zagotavljanju državljanskih pravic*

Splošne knjižnice nudijo strateško priložnost za dvig kvalitete življenja in demokratičnih možnosti državljanov v informacijski družbi tako, da omogočajo prost dostop do kvalitetnih informacij.

- *Ekonomskem in socialnem razvoju*

Splošne knjižnice podpirajo kvaliteto življenja v lokalnih skupnostih s tem, da nudijo informacijske servise za lokalne potrebe. Splošne knjižnice so pomemben mehanizem za zmanjšanje nasprotja med informacijsko bogatimi in informacijsko revnimi prebivalci Evrope.

- *Vseživljenjskem učenju*

Splošne knjižnice s svojo dobro razvito mrežo po celi Evropi omogočajo cenovno dostopno infrastrukturo za vseživljenjsko učenje in enostaven dostop do virtualnih omrežij.

- *Podpori kulturni in jezikovni pestrosti*

Splošne knjižnice so kulturne ustanove, ki delujejo v soglasju z evropskimi dogovori in z močnim čutom odgovornosti skrbijo za kulturno dediščino, literaturo in pismenost.

Zato delegati zahtevajo:

- da Evropski parlament sprejme Poročilo o Zeleni knjigi o vlogi splošnih knjižnic v informacijski družbi;
- da Evropska komisija izdela končno verzijo Zelene knjige o vlogi splošnih knjižnic v informacijski družbi.

Dejavnosti

Nacionalna politika splošnih knjižnic naj se osredotoči na:

- zagotavljanje svobodnega dostopa do informacij in znanja ter ohranjanje ravnotežja med proizvajalci in uporabniki ob upoštevanju avtorskih in drugih pravic;
- izboljšanje dostopa državljanov do informacijskih virov v knjižnicah z vplivanjem na pravne, tehnične, ekonomske in politične dejavnike, ki lahko ta dostop tako pospešijo kot ovirajo;
- podporo knjižnicam pri zadovoljevanju potreb državljanov, na primer s priporočanjem in financiranjem primerne infrastrukture ter omogočanjem primernega izobraževanja tako za uporabnike kot za knjižničarje;
- pomoč državljanom, da izkoristijo možnosti, ki jim jih daje informacijska družba, predvsem dostop do informacij in servisov za tiste, ki sami nimajo tehničnih in finančnih možnosti;
- lajšanje težav uporabnikov s težje dostopnih območij, ki nimajo ustreznih tehničnih možnosti za dostop do informacijskih virov;
- preprečevanje nevarnosti, da bi bil dostop do nekaterih informacij odvisen od komercialnih interesov in bi to vodilo do vedno večjega nasprotja med informacijsko bogatimi in informacijsko revnimi;
- skrb za razširjanje knjižničnih servisov v informacijski družbi in dolgoročno vzdrževanje dostopa do tradicionalnih in digitalnih virov informacij.

UGOTOVITVE ANKETNE RAZISKAVE MED UPORABNIKI KNJIŽNICE PREŽIHOV VORANC V LJUBLJANI

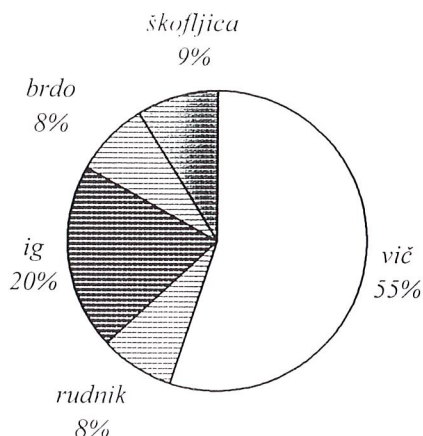
Med bralci splošno-izobraževalne Knjižnice Prežihov Voranc smo junija letos izpeljali anketno raziskavo o tem, kako ocenjujejo različne vidike naše knjižnične dejavnosti. Raziskovalna študija je nastala iz potrebe, da knjižničarji spoznamo, kakšna mnenja imajo bralci o našem delu in kako ocenjujejo storitve, po katerih sami posegajo. Še posebej pomembno vlogo je pri tem igralo spoznanje, da je treba vtise, ki jih knjižničarji pridobimo iz vsakdanjega stika z bralci oziroma uporabniki naših storitev, preveriti bolj sistematično in bolj temeljito. Zanimanje za presojo svojih bralcev je pomembno, če želimo spoznati njihove želje, zadostiti pričakovanja in se čim bolj približati potrebam uporabnikov knjižničnih storitev. Prav zadovoljstvo bralcev se kaže kot "končni rezultat" (Urbanija 1989: 136) vseh prizadevanj knjižničnih delavcev in zato se v knjižnicah že dalj časa velik pomen pripisuje razmisleku in tudi raziskovanju o navadah, pričakovanjih ter potrebah bralcev oziroma uporabnikov knjižnice (glej Karetzky 1982). Še več: vse trdneje se kot celovit in analitičen pristop, s katerim se skuša preseči enostranost osebnih opažanj, uveljavlja takoimenovano mnenjsko raziskovanje, (katerega prednosti so dobro znane) in ga priporočajo v tuji in tudi v domači strokovni literaturi (naprimer zbornik s posvetovanja o knjižnici in njenih uporabnikih; Knjižnica 1996, 3-4).

Prereza mnenj, stališč in ocen, reprezentativnih za bralce in druge uporab-

nike Knjižnice Prežihov Voranc, zaradi številčne in zelo razvejane mreže izposojevališč, ni preprosto ugotoviti. Takšne okoliščine namreč neizogibno določajo specifične regionalne, strukturne in preferenčne razlike med bralci, kar je bilo povod, da je bilo anketiranje opravljeno na različnih lokacijah

v okviru knjižnične mreže. V vzorec so bile vključene naslednje enote: osrednja enota **Vič** ter zunanje enote **Rudnik, Ig, Brdo** in **Škofljica**. Strukturne deleže anketiranih po posameznih enotah prikazuje slika 1.

Slika 1

Slika 1: Delež anketiranih po posameznih enotah, izražen v procentih

Anketiranje je bilo anonimno in prostovoljno, potekalo pa je v vseh izbranih enotah hkrati. Sodelovalo je skupno 237 bralcev, od tega največ, kar tretjina oziroma 31,6 % zaposlenih, dobra četrtina je bila osnovnošolcev (24,9 %) ter študentov (24,1 %), nekoliko manj anketirancev pa je bilo iz vrst srednješolcev (10,5 %) in upokojencev (5,5 %). Struktura teh deležev v naši raziskavi je torej v grobem primerljiva z deleži v podobnih študijah (npr.: Heinz in Kernel 1996).

Raziskava je bila osredotočena predvsem na vprašanja, ki zadevajo odnos uporabnikov do naše knjižnice in knjižničarjev. O tem, kako se bralec v knjižnici počuti, odločajo mnogi dejavniki. Gre tako za različne posebnosti interakcije, v katero stopa, ko skuša

zadovoljiti svoje želje ali potrebe, kot tudi za značilnosti okolja in ozračja, v katerem se to odvija. Ali se bralci dobro počutijo v Knjižnici Prežihov Voranc, smo skušali ugotoviti s pomočjo ocen o vzdušju, udobnosti, preglednosti ter prijaznosti knjižničarjev, kajti ti indikatorji so precej oziroma zelo pomembni tudi po mnenju večine samih bralcev, kot kažejo rezultati obsežne študije o uporabnikih (Šetinc 1996). Rezultati naše anketne raziskave - natančneje so predstavljeni v tabeli 1 - so pokazali, da je velika večina bralcev Knjižnice Prežihov Voranc nasplošno zadovoljnih in da v tem smislu knjižnico povečini ocenjujejo naklonjeno.

Kako ste zadovoljni	nisem zadovoljen	srednje zadovoljen	sem zadovoljen	skupaj
a)... z vzdušjem v knjižnici (delež v odstotkih)	6 2,58	25 10,73	202 86,70	233 100,00
b)... z udobjem v knjižnici (delež v odstotkih)	21 9,38	39 17,41	164 73,21	224 100,00
c)... s preglednostjo oddelkov in knjiž- nih polic (delež v odstotkih)	28 12,12	71 30,74	132 57,14	231 100,00
d)... s prijaznostjo knjižničarjev (delež v odstotkih)	6 2,60	20 8,66	205 88,74	231 100,00

Tabela 1: *Kako zadovoljni so bralci s Knjižnico Prežihov Voranc*

Razveseljiva je ugotovitev, da je kar dobrih 86 odstotkov zadovoljnih z vzdušjem v knjižnici; hkrati pa tudi dejstvo, da je le slabe 3 odstotke anketiranih izrazilo svoje nezadovoljstvo. Nekoliko manj, vendar še vedno blizu treh četrtin vseh anketiranih bralcev, je zadovoljnih tudi z udobjem v knjižnici, kljub temu, da obstajajo razlike med posameznimi enotami knjižnične mreže, še posebej kar zadeva njihove prostorske zmogljivosti. Na enak način bi bilo te razlike treba proučiti tudi v primeru ocene o preglednosti oddelkov in postavitve gradiva, saj so v tem pogledu posamezne enote bistveno manj primerljive. Dve tretjini anketiranih bralcev je sicer zadovoljnih s samo preglednostjo, toda delež bi se gotovo dalo še izboljšati. (Skladno s to ugotovitvijo smo z nekaterimi tehničnimi rešitvami v vseh enotah knjižnične mreže skušali stanje še izboljšati.) Izmed rezultatov (glej tabelo 1) sorazmerno najbolj izstopa ocena o prijaznosti knjižničarjev, saj je le malo tistih, ki niso ali ki so srednje zadovoljni s tem; delež zadovoljnih pa je po drugi strani kar 88 odstoten. In če natančneje pogledamo še druge pokazatelje o sta-

liščih, ki jih imajo naši bralci do knjižničarjev, lahko ugotovimo, da ti rezultati takšno oceno še dodatno podpirajo. Zanimala nas je predvsem sodba naših bralcev o tem, koliko se jim zdijo knjižničarji strokovno podkovani, v kolikšnem obsegu so uspešni pri pomoči in svetovanju glede izbire gradiva ter kako hitri se jim zdijo pri opravljanju svojih del.

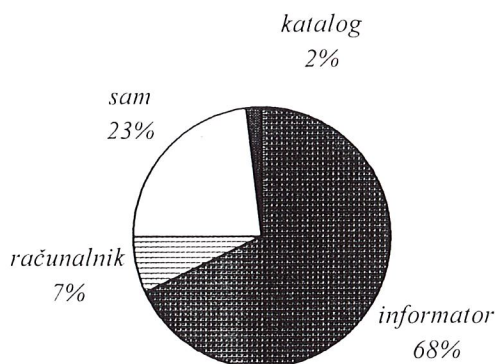
Kako ste zadovoljni...	nisem zadovoljen	srednje zadovoljen	sem zadovoljen	skupaj
a)... z nasveti in predlogi informatorjev (delež v odstotkih)	6 2,56	19 8,12	209 89,32	234 100,00
b)... s strokovno podkovanostjo informatorjev (delež v odstotkih)	14 5,98	22 9,40	197 84,19	234 100,00
c)... s hitrostjo dela v izposoji (delež v odstotkih)	6 2,60	29 12,55	196 84,85	231 100,00

Tabela 2: *Kako zadovoljni so bralci z delom informatorjev*

Pomen takšne naklonjene ocene, ki, kot kažejo podatki ankete, prevladuje med bralci Knjižnice Prežihov Voranc, stopi še bolj v ospredje, če jo povežemo z vlogo knjižničarja pri iskanju

knjižnega gradiva. Kot lahko razberemo iz slike 2, je delež tistih, ki pot do željene literature poiščejo s pomočjo informatorjev, daleč največji.

Slika 2

Slika 2: *Kako bralci najpogosteje iščejo knjižnično gradivo.*

Kar več kot dve tretjini anketirancev se namreč najpogosteje obrne prav na knjižničarje, za razliko od dobre petine tistih, ki največkrat knjige izbirajo sami. Glede uporabe katalogov so ugotovitve naše raziskave so primerljive

tudi v širšem slovenskem kontekstu (naprimer, Popovič 1988: 19, Urbanija 1989: 139). Presenetljivo majhen pa je še vedno odstotek anketiranih uporabnikov, ki si pri iskanju običajno pomagajo z računalnikom.

Ob sklepu lahko zapišemo, da je anketna raziskava izpolnila svoj namen (o namenu anketnega raziskovanja za knjižničarsko dejavnost glej tudi Popovič 1988: 1). Prestregli smo aktualen utrip med svojimi bralci in izločili koristne smernice za nadaljnje delo. Informacija o tem, kako uporabniki ocenjujejo sedanje stanje in v čem vidijo probleme, bo v veliki meri pripomogla, da se še tesneje približamo potrebam in željam tistih, katerih želje in pričakovanja tudi želimo izpolniti. Ali bomo pri tem še naprej uspešni, pa bo mogoče sistematično oceniti ob prihodnjih priložnostih oziroma prihodnjih raziskavah mnenj naših bralcev.

Citirana literatura:

1. Heinz, Damijana in Irena Kernel (1996): "Knjižnica Otona Župančiča in njeni uporabniki," *Knjižnica*, 40 (3-4): 261-276.
2. Karetzky, Stephen (1982): *Reading Research and Librarianship: A History and Analysis*. Westport, London: Greenwood.
3. Popovič, mag. Mirko (1988): "Študij uporabnikov kot izhodišče za opredelitev ciljev in evalvacijo dejavnosti Narodne in univerzitetne knjičnice v Ljubljani", *Knjižnica*, 32 (3-4): 1-28.
4. Šetinc, Lenart (1996): "Pred časom za časom: stališča slovenske javnosti in uporabnikov o Narodni in univerzitetni knjižnici," *Knjižnica*, 40 (3-4): 37-54.
5. Urbanija, Jože (1989): "Uporabniki splošnoizobraževalnih knjižnic na Gorenjskem", *Knjižnica*, 33 (3-4): 129-142.

Milena Pinter

POROČILO OB ZAKLJUČKU SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA KVIZA '98 "OTON ŽUPANČIČ IN BELA KRAJINA"

Zaključili smo prvi slovenski knjižni kviz "Oton Župančič in Bela krajina". Vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri pripravi, izvedbi in zaključku našega skupnega kviza, se prisrčno zahvaljujemo! Letošnji knjižni kviz je reševalo 24.754 otrok iz vse Slovenije in tudi slovenski otroci po svetu. Zaključna prireditev je bila v Ljubljani; otroci in knjižničarji, iz vsake osrednje knjižnice po eden, so sodelovali na snemanju TV oddaje ob zaključku kviza, ki je bila pod naslovom *Kum, kum, le pogum*, na programu TV Slovenija I. Iz poročil je razvidno, da so osrednje knjižnice kljub nekaterim kritičnim pripombam tudi s slovenskim kvizom v glavnem zadovoljne. Prihodnje leto bomo naš knjižni kviz namenili *Frančetu Prešernu in Gorenjski*.

Stiftung Lesen, nemška ustanova, ki je v preteklih letih organizirala mednarodni knjižni kviz, se je odločila, da kviza v tej obliki ne bo več pripravljala. Ker pa si je kviz pri nas pridobil veliko prijateljev, smo pripravili podoben naš kviz. Z anketo med slovenskimi knjižničarji ob zaključku zadnjega mednarodnega knjižnega kviza "Hrana" (v letu 1997) smo ugotovili, da največ knjižničarjev priporoča spoznavanje Slovenije in njenih literarnih ustvarjalcev. Letos smo se ob 120-letnici rojstva odločili za Otona Župančiča in Belo krajino. Dokler bo knjižni kviz priljubljen med slovenskimi knjižničarji in otroki, bomo tako vsako leto izbrali enega slovenskega književnika in pokrajino, kjer se je rodil.

Kot vseh šest let prej, sta tudi naš prvi slovenski knjižni kviz pripravili predvsem Pionirska knjižnica, enota Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani, in Bralna značka Slovenije.

Vprašalnik je pripravila skupina sodelavk: Špela Pahor (Knjižnica Izola), Liljana Klemenčič (Knjižnica Ptuj), Breda Kočevar (Knjižnica Črnomelj), Liza Hriberšek Balkovec in Tilka Jamnik (Pionirska knjižnica v Ljubljani). Akademski slikar Alojz Zorman Fojž je narisal naslovnico in opremil vprašalnik.

Finančno so kviz podprli: Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport (in ne Ministrstvo za kulturo, kot piše na vprašalniku), Založba Mladinska knjiga, Tiskarna Mladinska knjiga in Slovenska sekcija IBBY.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo je priporočil reševanje kviza vsem OŠ v Sloveniji.

Uporabili smo izkušnje šestih slovenskih akcij mednarodnega knjižnega kviza. Prvi del vprašalnika (4 vprašanja) je bil namenjen učencem razredne stopnje, drugi del (5 vprašanj) pa učencem predmetne stopnje. Rešitvi obeh delov kviza sta samostojni gesli, ki sta smiselno povezani. Obe gesli sta vzeti iz poezije Otona Župančiča (1. geslo: *Čez goro poglej, kaj je tam, povej!* 2. geslo: *Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti*). Pri vsakem vprašanju smo dopisali temeljno gradivo, v katerem je reševalec lahko našel odgovor na zastavljeno vprašanje. Za knjižničarje pa smo v Pionirski knjižnici v Ljubljani pripravili še priporočilni seznam dodatne literature. Če je reševalec katerokoli knjigo iz kviza prvič prebral, jo je lahko vključil v svoj seznam knjig za bralno značko v šolskem letu 1997/98 ali 1998/99.

Natisnili smo 25.000 vprašalnikov in 1.000 plakatov.

Kot vsa leta doslej smo povabili k sodelovanju 60 osrednjih splošnih knjižnic, ki so v sodelovanju s svojimi šolskimi knjižnicami in drugimi dejavniki v svojem okolju motivirale otroke za reševanje kviza.

Z akcijo smo začeli sredi marca (mnoge knjižnice obeležijo s pričetkom reševanja kviza 2. april - mednarodni dan knjig za otroke) in osrednje knjižnice so ga zaključevale sredi septembra (s praznovanjem 17. septembra - dneva zlatih knjig).

Državna zaključna prireditve pa je bila v Ljubljani, 5. oktobra 1998, s pričetkom ob 9.30 uri na ljubljanskem Magistratu, kjer se je zbralo 60 reševalcev kviza, iz vsake osrednje knjižnice po eden, in njihovi spremljevalci, mladinski ali šolski knjižničarji. Najprej so jih pozdravili: gospa Vika Potočnik, županja mesta Ljubljana, gospa Anita Albreht, generalna sekretarka ZPMS, in gospod Tone Partljič, predsednik Bralne značke Slovenije. Potem so si otroci ogledali Pionirsko knjižnico v Ljubljani, z mentorji pa smo se pogovarjali predvsem o letošnjem knjižnem kvizu. Osrednji dogodek zaključne prireditve pa je bilo snemanje TV oddaje z naslovom *Kum, kum, le pogum*. Scenarij je napisal gospod Tone Partljič, ki ima tudi sicer največ zaslug, da se je TV Slovenija odločila in posnela oddajo ob zaključku kviza. Reševalci kviza in njihovi knjižničarji so prisostvovali snemanju oddaje in v njej delno tudi sodelovali. Upamo, da jim je bilo snemanje oddaje zanimiva izkušnja, čeprav je bilo tudi malo utrudljivo. Oddaja je bila na sporedu na programu Televizije Slovenija I, naslednji dan, v torek, 6. oktobra, ob 17.30 uri. Oddaja ob zaključku kviza na Televiziji Slovenija je dobra reklama za kviz, slovenske mladinske knjižnice in branje.

Neposredno v oddaji smo med vsemi pravnimi rešitvami izžrebali glavno nagrado in sicer enotedenske počitnice v Kranjski gori ali na morju, ki jo daje Zveza prijateljev mladine Slovenije izžrebancu in njegovemu prijatelju. Bralno društvo Slovenije je izžrebancu darovalo 20.000 Sit žepnine. **Izžreban je bil Marko Janko, učenec lanskega 4. razreda, ki je pravilno rešitev oddal v Knjižnici v Mozirju.** V oddaji je bila izžrebana tudi ena izmed 60 knjižničark, ki so jih osrednje knjižnice predlagale kot najbolj zaslužne za kviz, vsaka knjižnica po eno. **Izžrebana je bila knjižničarka Šmid Tatjana iz Knjižnice Škofja Loka.** Bralno društvo Slovenije je prispevalo nagrado: obisk mednarodnega sejma otroških knjig v Bologni, aprila 1999.

V letošnjem kvizu smo zbrali 24.754 pravih rešitev (2.149 rešitev več kot lani).¹ Reševali so ga tudi otroci Slovencev po svetu; delno prek revije "Naša Slovenija".

Namen kviza je bil: Reševalce prek reševanja kviza s pomočjo knjižničnega gradiva seznaniti z Otonom Župančičem ter z Belo krajino, kjer se je pesnik pred 120 leti rodil, jih spodbuditi, da bi brali pesmi Otona Župančiča in reševali njegove uganke, jih spodbuditi tudi, da bi obiskali Belo krajino. Glavni namen knjižnega kviza je pritegniti otroke v knjižnico, k iskanju informacij v knjižničnem gradivu in k branju.

Iz poročil 60 osrednjih knjižnic o letošnjem knjižnem kvizu:

- večina knjižnic je zadovoljna s slovenskim knjižnim kvizom in je zbrala več pravih rešitev kot prejšnja leta;
- večina knjižnic je zadovoljna z odločitvijo, da slovenski knjižni kviz vsako leto namenimo enemu slovenskemu književniku in njegovi pokrajini; tako ga je lažje;
- vključiti v pouk oz. delo na šoli; štirim slovenskim osrednjim knjižnicam pa ravno to ni všeč, zdi se jim preveč šolski; *nadaljevali bomo z načrtovano vsebino, prizadevali pa si bomo, da bodo vprašanja o "šolski" snovi zastavljena tako, da je bodo reševalci spoznali še kaj več oz. drugače kot pri pouku, predvsem pa jih bomo spodbujali, da bodo odgovore iskali v knjižničnem gradivu (kviz prispeva h knjižnični vzgoji);*
- ena knjižnica je predlagala, da bi v kviz vključevali mlajše sodobne književnike;
- nekatere knjižnice menijo, da so bile mednarodne teme v prejšnjih letih privlačnejše za reševalce; *tudi v slovenskem knjižnem kvizu bomo vsako leto vključili eno mednarodno temo: letos smo se ob mednarodnem letu oceanov spomnili na varovanje voda (4. vprašanje v vprašalniku za učence na predmetni stopnji);*
- iz nekaterih knjižnic opozarjajo, da je bil kviz pretežek, težko je bilo najti odgovore na vprašanja: *s tem se ne moremo strinjati, saj smo pri vsakem vprašanju navedli temeljni vir informacij;*
- v vprašalniku so pogrešali prostor/formular za gesla in podatke reševalca;
- vprašalnika ni bilo mogoče fotokopirati, ker je bil barven;
- vprašalniku bi ne škodilo več vedrine in humorja;

¹Doslej je mednarodni knjižni kviz v šestih letih reševalo 91.293 slovenskih otrok in sicer: leta 1997 smo v kvizu "Hrana" zbrali 22.605 pravih rešitev, leta 1996 smo v kvizu "Otroci za boljši svet" zbrali 22.897 pravih rešitev, leta 1995 smo v kvizu "Zemlja je naš dom" zbrali 19.810 pravih rešitev, leta 1994 smo v kvizu "Branje v družinskem krogu" zbrali 8.517 pravih rešitev, leta 1993 smo v kvizu "Knjige gradijo mostove" zbrali 8.965 rešitev, leta 1992 pa smo v kvizu "Kolumb in doba odkritij" zbrali 5.754 rešitev.

- vseh 60 osrednjih knjižnic je pri izvedbi prvega slovenskega knjižnega kviza izkoristilo izkušnje, ki jih imajo iz sodelovanja v knjižnih kvizih iz prejšnjih let;
- vse so sodelovale s svojimi šolskimi knjižnicami; na nekaterih šolah so reševanje kviza izpeljali konec šolskega leta, po zadnji ocenjevalni konferenci, ko šolarji nekaj dni vendarle še morajo v šolo;
- knjižnice so pripravile kotičke za reševanje, razstave priporočenega gradiva, počitniške delavnice ipd.;
- vse knjižnice so pripravile prireditve ob zaključku kviza: gosti na teh prireditvah so bili književniki, glasbeni ansambli, folklorne skupine (z belokranjskimi plesi!);
- nekatere knjižnice so pripravile po več zaključnih prireditev in žrebanj nagrad, npr. z vsako osnovno šolo posebej, z učenci razredne in predmetne stopnje posebej ipd.;
- knjižnice so se povezale z lokalnimi mediji, za pridobivanje nagrad so izkoristile lokalne sponzorje;
- najpogostejše nagrade so bile knjige, praktične nagrade, nekatere nagrade pa so bile zelo domiselne in bogate (izlet v Gardaland, Benetke ipd.);
- 15 knjižnic je peljalo po en avtobus izžrebanih reševalcev na izlet v Belo krajino (tri knjižnice so se povezale in skupaj odpeljale en avtobus otrok);
- ena knjižnica je predlagala, da bi bila državna zaključna prireditev v pokrajini, ki jo kviz obravnava; o tem smo razmišljali, vendar bo vsaj prihodnje leto spet v Ljubljani, ker nam je Televizija Slovenija že sedaj ponudila snemanje oddaje ob zaključku kviza o Prešernu in Gorenjski, kar pa bomo vsekakor izkoristili;
- knjižnice so se razveselile nagradnega žrebanja med knjižničarkami, ki so nosilke kviza v svoji osrednji knjižnici; nekatere so predlagale, da bi morali pri žrebanju upoštevati tudi šolske knjižničarke; *Bralno društvo Slovenije, ki je predlagalo in prispevalo to nagrado, se je letos odločilo tako, kar pa ne pomeni, da prihodnje leto ne bi moglo biti drugače; Pionirska knjižnica v Ljubljani se ob začetku akcije vsako leto neposredno obrača na 60 osrednjih knjižnic, prav tako poročilo ob zaključku kviza pošljemo le tem 60 knjižnicam (in ga za vse objavimo v Knjižničarskih novicah); nekatere osrednje knjižnice po Sloveniji na zaključnih prireditvah kviza že same nagradjujejo svoje šolske knjižničarke, nekatere pošljejo z izžrebanim reševalcem njegovo šolsko knjižničarko, ipd.*
- načelno bomo ohranili čas za reševanje kviza (okvirno od 2. aprila do 17. septembra), čeprav je kar nekaj knjižnic opozorilo, da otroci do jesenskega žrebanja v osrednji knjižnici pozabijo, kaj so reševali; prihodnje leto pa si (izjemoma) želimo, da bi bili vprašalniki natisnjeni sredi januarja 1999, da bi 60 osrednjih knjižnic s kvizom *France Prešeren in Gorenjska* lahko začelo s praznovanjem 8. februarja, ko bo 150. letnica smrti Franceta Prešerna.

Smo že začeli s pripravami na slovenski knjižni kviz 1999: ker ga bomo namenili Francetu Prešernu in Gorenjski, smo povabili k pripravi vprašalnika Knjižnico A.T. Linhart iz Radovljice, ki se je odzvala povabilu. V delovni skupini bodo sodelovali mag. Jure Sinobad iz Radovljice, Ivanka Učakar z OŠ Frana Albrehta v Kamni-

ku, Darja Lavrenčič in Tilka Jamnik iz Pionirske knjižnice v Ljubljani.

Še vedno je čas, da se nam še kdo pridruži!

Vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri pripravi, izvedbi in zaključku našega skupnega kviza, se prisrčno zahvaljujemo!

Že sedaj vas vabimo, da sodelujete tudi v slovenskem knjižnem kvizu '99!

Tilka Jamnik

MOJA NAJLJUBŠA KNJIGA 1999

Letos po mladinskih oddelkih splošnoizobraževalnih knjižnic in po šolskih knjižnicah že drugo leto poteka akcija za nagrado "Moja najljubša knjiga". Pravila veljajo ista kot lani: najljubša knjiga slovenskega avtorja in najljubša knjiga tujega avtorja, prevedena v slovenščino, po izboru mladih bralcev.

Knjižnice se naj vključijo z anketami in rezultate pošljejo **do 30. januarja 1999** na naslov:

*Knjižnica Mirana Jarca
Rozmanova 26/28
8000 Novo mesto
za ga. Slavko Kristan*

Podelitev nagrade bo ob Mednarodnem dnevu knjig za otroke, 2. aprila 1999 v Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu.

Informacije dobite pri Slavki Kristan, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in Tanji Pogačar, Pionirska knjižnica Ljubljana.

Vsi, ki smo zainteresirani za izvedbo akcije, se sestanemo po november-

skem rednem srečanju v Pionirski knjižnici Ljubljana.

Slavka Kristan

STROKOVNA SREČANJA MLADINSKIH KNJIŽNIČARJEV V PIONIRSKI KNJIŽNICI V LJUBLJANI

Tudi v tem šolskem letu bodo strokovna srečanja mladinskih knjižničarjev vsako drugo sredo v mesecu, s pričetkom ob 9.30 uri, v sejni dvorani na Komenskega 7/V.

Prvo srečanje, 14. oktobra, je že za nami. Namenili smo ga Mednarodnemu kongresu IBBY v New Delhiju: poročale so udeleženke kongresa dr. Metka Kordigel, Tanja Pogačar, Tilka Jamnik.

Sporočamo vam datume in načrtovane vsebine naslednjih srečanj:

11. november

Predstavitev publikacij, ki jih je Pionirska knjižnica v Ljubljani izdala ob 50. letnici:

- dr. Igor Saksida: 50 zlatnikov, 50 knjig po izboru knjižničarjev Pionirske knjižnice. Tržič: Učila.
- Priporočilni seznam mladinskih knjig iz let 1991-1997. ZRSŠ.
- Strokovni članki (nekdanjih in sedanjih) sodelavcev Pionirske knjižnice v Ljubljani. Založba Jutro.

9. december

Predstavitev diplomskih in seminar-
skih nalog knjižničark, ki nadaljujejo s

študijem: Ivanke Učakar, Slavke Kristan in drugih.

13. januar

Začetek slovenskega knjižnega kviza
"France Prešeren in Gorenjska"

10. februar:

10. marec:

14. april

Predstavitev razstave ob 2.aprilu: "Babica in dedek pripovedujeta" 1999 - mednarodno leto starejših z geslom "Na poti k družbi za vse starosti".

12. maj

Strokovno srečanje v Mariborski knjižnici.

Srečanji 10. februarja in 10. marca še nimata določenega programa (eno bomo po vsej verjetnosti namenili novim mladinskim knjigam, ki so izšle v letu 1998). Pristrčno vas vabimo, da sodelujete in prispevate svoje strokovno znanje, predloge in vsebine.

Prav posebno vabimo posamezne mladinske knjižničarje, da predstavite svoje delo z mladimi bralci na decembrskem srečanju, ki je namenjeno študijskim nalogam in dosežkom v praksi. Morda bi kakšna knjižnica pripravila srečanje v enem od prostih terminov, v "naši" dvorani v Ljubljani?

Vabimo vas, da s skupnimi močmi pripravljamo strokovna srečanja, ki nam bodo v zadovoljstvo!

Tilka Jamnik

RUŠE NA RAZGLEDNICAH

(Knjižnica Ruše, 28. oktober
1998)

Razglednica je dokaj mlada oblika sporočanja, saj je bila izumljena in patentirana šele v sredini 19. stoletja, v funkciji sporočanja po pošti pa so razglednice zaživele šele od 1894. leta naprej.

V času iznajdbe razglednic je bil njen namen in funkcija popolnoma drugačen, kot ga ima razglednica danes. Pošiljatelj se je z njo oglašal naslovniku z dopusta, mu čestital za izjemne dogodke ali pa pošiljal čisto vsakdanja sporočila, takšna, kot jih danes v nekaj minutah opravimo telefonsko.

Ljudje so se razglednic razveseljevali, se z njimi postavljali, jih skrbno hranili in jih na prelomu stoletja celo množično zbirali, seveda pa je bila razglednica kot papirnati izdelek skozi desetletja izpostavljena mnogim poškodbam ali celo uničenju.

Prve razglednice so bile t.i. razglednice z dolгим naslovom. Na hrbtni strani razglednice se je napisal samo naslov, kratko sporočilo ali pozdrav pa na sprednjo - slikovno stran razglednice. Takšen tip razglednic so bile predvsem enobarvne in barvne litografije, ki so se izdelovale do 1905. leta in predstavljajo posebno čislano zbirateljsko blago. Po letu 1905 je t.i. dolgi naslov izginil, zadnja stran razglednice pa se je razdelila. Na desni strani je bil prostor za naslov, na levi pa za sporočilo in tako se na sprednjo stran razglednice sporočila niso več pisala.

Razglednica se je nato bliskovito razvijala. Ljudje so jih množično pošiljali iz različnih oddaljenih krajev ter ob različnih življenjskih in družbenih dogodkih. Zato je razglednica izjemen zgodovinski dokument, saj sta slika in

tekst na njej odraz takratnega časa. Trdimo lahko, da razglednice prinašajo kulturni, gospodarski, modni, propagandni, vojaški in politični utrip preteklih dob. Razglednice so tudi verodostojen dokument o urbanem razvoju določenega kraja, saj s primerjavo starejše in mlajše razglednice lahko sledimo pozidavi in naseljevanju okolja. Vse to pojasnjuje pojav ogromnih količin razglednic na trgu in zato ni nič čudnega, da so se pojavile mnoge založniško tiskarske hiše, pa tudi posamezni fotografi, ki so izdelovali zelo lepe razglednice. Nekatere od njih so prave estetske in umetniške mojstrovine.

Zakaj sploh zbiramo določene stvari, kot so denar, znamke, medalje, značke, razglednice...? Težko je razumeti in poznati vse razloge, ker jih je veliko. Poleg sproščanja in pomirjanja, ki ga zbiranje prinaša človeku in ga nauči določene sistematike pri delu, lahko izdvojimo dominantna razloga za zbiranje, in sicer:

- človekova želja po kompletiranju čim bolj popolne zbirke,
- z zbiranjem pridobiti določeno materialno vrednost, ki jo nedvomno vsaka zbirka ima.

V Knjižnici Ruše bosta v novembru in decembru 1998 razstavljala del svoje zbirke razglednic zbiratelja Srečko Potočar in Branko Potočnik, krajana Ruš, ki zbirata različno gradivo približno 5 let.

Razstavo smo naslovili **Ruše na razglednicah**, prinaša nam zgodovinski, družbeni in družabni razvoj Ruš in okolice od leta 1894 pa do danes. Poleg številnih razglednic, ki so vezane na Ruše same in nam pripovedujejo o ruških gostilnah, kopališču, pošti, železniški postaji..., lahko na razstavi najdemo razglednice ruške okolice, vinske poti, planinskih domov na Po-

horju (Glažuta, Ruška koč, Smolnik, Šumik, Lovski dom na Pečkah, Hlebov dom, Areh...), spoznavamo gospodarski razvoj Ruš (razglednice o Hidroelektrarni Fala, Tovarni dušika Ruše, tovarni "Aga" - sedanji Sanform), veliko pa je tudi starih razglednic ruške cerkve. G. Srečko Potokar hrani v svoji zbirki najstarejšo podobi-
co iz Ruš, ki jo je tudi razstavil.

Desanka Tavčar-Pernek

PREDSTAVLJAMO VAM

POROČILO O STROKOVNI EKSKURZIJI NA MADŽARSKO

Društvo bibliotekarjev Maribor je od 24. 9. - 26. 9. 1998 organiziralo zanimivo in poučno strokovno ekskurzijo na Madžarsko, na kateri smo si poleg dveh knjižnic ogledali še veliko kulturnih znamenitosti.

Prvi dan našega potovanja smo se mimo znamenitega kopališča Heviz pripeljali v Keszthely, ki leži tik ob Blatnem jezeru, in si ogledali prekrasen baročni dvorec Festetičev iz 18. stoletja.

Po ogledu majhnega Marcipanovega muzeja smo se ob Blatnem jezeru odpeljali do mesteca Tihany in si ogledali samostansko cerkev.

V poznih popoldanskih urah smo prispeli v Budimpešto, kjer nas je pričakal go. Karoly, naš lokalni vodič, ki nas je na izredno zanimiv način sezna-

nil z zgodovino Madžarske, njenimi nacionalnimi značilnostmi, kulturno umetnostnimi spomeniki, in s še veliko zanimivostmi popestril naše skupno druženje. Po nočni vožnji in vzponu na Citadelo smo ob ciganski glasbi in posebnostih madžarske kuhinje na prijeten način zaključili prvi dan našega potovanja.

Naslednji dan smo si na Grajskem griču najprej ogledali prelepo Matjaževo cerkev v novogotskem stilu, nato pa se odpravili v Nacionalno knjižnico Szechenyi, ki se skupaj z Nacionalno galerijo nahaja znotraj kompleksa Kraljeve palače.

NACIONALNA KNJIŽNICA SZECHENYI

(<http://www.oszk.hu/eng/index.html>)

Začetki Nacionalne knjižnice Szechenyi segajo v l. 1802. Madžarski patriot in aristokrat, grof Ferenc Szechenyi, je ob koncu 18. stoletja pridobil zbirko madžarskih knjig ter jih l. 1802 poklonil državi. Leta 1808 je državni kongres ustanovil Nacionalni muzej Madžarske, v katerega je bila vključena tudi zbirka knjig Ferenc Szechenyija in ostalih donatorjev.

Leta 1949 se je knjižnica osamosvojila pod imenom Nacionalna knjižnica Szechenyi, l. 1985 pa so jo preselili v prenovljeno stavbo znotraj kompleksa Kraljeve palače na Grajskem griču.

Knjižnica opravlja vse funkcije nacionalne knjižnice, zbira hungariko, prejema 6 obveznih izvodov in ima 600 zaposlenih.

Nekaj podatkov o knjižničnem gradivu

Knjižnica razpolaga s 7 milijoni knjižničnih enot, od tega več kot 2 milijonoma knjig in 330.000 zvezki serijskih publikacij, bogato kartografsko zbirko z 200.000 zemljevidi, približno 200.000 enotami avdio vizuelnega

gradiva ter skoraj 3 milijoni enot posterjev in drobnega tiska.

Knjižnične zbirke

Zbirki najstarejših tiskov in rokopisov

Ti dve zbirki hranita znamenite redke knjige, med katerimi je ena najbolj znanih *Chronica Hungarorum*, prva tiskana in izdana knjiga na Madžarskem iz l. 1473. Iz bogate zbirke redkih knjig je potrebno omeniti še 1700 inkunabul in 32 rokopisov, ki so se prvotno nahajali v privatni knjižnici kralja Matije Korvina.

Glasbena zbirka

Knjižnica razpolaga z bogato glasbeno zbirko, v kateri se nahaja veliko notnih rokopisov Josepha Haydna, ki je v svojem času "služboval" pri madžarske grofu Esterhazyju. Znamenita je še zbirka notnih rokopisov Franza Liszta in Schumanna. Poleg rokopisnega in tiskanega notnega gradiva znanih glasbenikov hrani ta oddelek še veliko ostalega glasbenega materiala (zgoščenke, gramofonske plošče, kasete).

Informacijsko-referenčni center

V informacijsko-referenčnem centru oz. oddelku je knjižničarjem na voljo strokovna bibliotekarska literatura ter različne vrste informacij, ki se nanašajo na bibliotekarsko stroko. Ta oddelek zbira in daje v uporabo magistrske in doktorske disertacije s področja knjižničarstva, poročila s študijskih potovanj, podatke o strokovnih posvetovanjih, itd.)

Knjižnica ima še vrsto posebnih zbirk, med katerimi je verjetno ena od najbolj zanimivih zbirka dokumentov, ki se nanašajo na madžarsko zgodovino gledališča.

Ostali podatki

Knjižnico financira država, in sicer podobno, kot je to urejeno pri nas.

Čeprav je vpis dovoljen vsem, ki so starejši od 18 let, knjižnico v glavnem uporabljajo študentje, profesorji in znanstveni delavci. Članarina znaša 2000 HUF, 50 % popust imajo študentje, upokojenci in vojaki, lahko pa si kupiš tudi dnevno vstopnico, ki stane 100 HUF.

Glede na to, da se prostori knjižnice razprostirajo na osmih nadstropjih, imajo "dovoz" knjig iz skladišča urejen z zanimivimi majhnimi dvigali, uporabnike pa o prispelem gradivu obveščajo kar preko elektronskih panojev. "Čakalna doba" na knjigo je približno 30 - 40 minut.

Nekateri oddelki s posebnimi zbirkami so za uporabnike odprti krajši čas, glavni izposojevalni odderek knjižnice in osrednja čitalnica pa sta odprta v ponedeljek od 13. - 21. ure, ostale dneve, vključno s soboto pa od 9. - 21. ure.

Nacionalna knjižnica Szechenyi je tako obsežna, da si vseh oddelkov nismo mogli ogledati. Posebne rokopisne zbirke, najbrž zaradi strogih varovalnih ukrepov, prav tako nismo videli. Smo si pa natančno ogledali študijsko čitalnico, odderek za naročanje gradiva iz skladišča, informacijsko-referenčni center ter glasbeni in kartografski odderek.

KNJIŽNICA JOZSEF KATONA V KECSKEMETU

(<http://www.kjmk.hu/>)

Zadnji dan našega potovanja smo si ogledali še splošno knjižnico v Kecskemetu. Mesto ima približno 100.000 prebivalcev in je prestolnica županije Bacs-Kiskun. Knjižnica, zgrajena l. 1995, se nahaja v novi, namensko grajeni stavbi in se razprostira na im-

pozantnih 8.000 m². Stavba je krožno grajena v dveh nadstropjih. V pritličju je velika dvorana za prireditve, časopisna čitalnica, odderek za otroke ter infoteka skozi katero je urejen vhod v kavarno. V pritličju je še poseben prostor, kjer uporabniki prevzemajo in vračajo knjižnično gradivo ter plačujejo stroške opominov in članarine. Knjižnica ima 106 zaposlenih.

Zanimivost prijetno in udobno urejene časopisne čitalnice je v tem, da je dostopna tudi tistim, ki niso člani knjižnice.

Moderno in domiselno je urejena tudi infoteka, kjer je uporabnikom na voljo šest osebnih računalnikov s tiskalniki z dostopom do Interneta ter fotokopirni stroj, ki ga uporabniki lahko samostojno uporabljajo. Zanimivost infoteke je še v tem, da zbira uradne dokumente (poročila s sej, zapisnike, idr.) lokalnih oblasti, do katerih imajo dostop tudi člani knjižnice. Infoteka daje v uporabo tudi zbirko CD romov.

Zelo prijetno je urejen otroški odderek knjižnice, kjer je veliko prostora namenjenega dejavnostim. Še posebej je zanimiv prostor, ki si ga lahko najamejo tudi učitelji in izpeljejo šolsko uro v knjižnici.

V prvem nadstropju knjižnice se nahaja območje prostega pristopa, abecedni katalogi in zbirka "Evropa", v kateri je tuje jezično gradivo, med katerimi prevladujejo knjige v francoskem, angleškem, nemškem in ruskem jeziku.

V drugem nadstropju je "zgodovinska" zbirka, ki je le delno dostopna uporabnikom, saj se v njej nahaja domoznansko gradivo, pridobljeno med l. 1897-1944. Poleg domoznanskega oddelka je tu še študijska čitalnica in glasbeni odderek, kjer so uporabnikom na voljo vse aparature za predvajanje zvočnih zapisov.

Knjižnica posluje avtomatizirano, uporabnikom je na voljo javno dostopni katalog OLIB, ki je v fazi prehoda na integriran, računalniško podprt informacijski sistem.

Izgradnja knjižnice je potekala iz občinskega in državnega proračuna, precej sredstev so prispevale tudi različne fundacije in sponzorji. Celotna izgradnja knjižnice je stala 850 milijonov HUF.

Članarina znaša 1200 HUF, popust imajo študentje, upokojenci in invalidi, brezplačen vpis pa velja za otroke do 16 let, starejše nad 70 let, slepe ter knjižničarje.

Postavitev gradiva temelji na sistemu Univerzalne decimalne klasifikacije.

Rok izposoje traja 4 tedne in je omejen na 6 enot, uporabniki si lahko za 14 dni izposodijo tudi zgoščenke in gramofonske plošče.

Knjižnica je odprta od torka do sobote od 10. - 19. ure.

Po ogledu knjižnice smo se odpeljali še v "pusto", na madžarsko podeželje, kjer smo doživeli vso lepoto madžarske pokrajine.

Dragana Lujčić

MEDNARODNA SREČANJA

MIR V KNJIGAH ZA OTROKE

26. kongres IBBY v New Delhiju

Od 20. do 24. septembra 1998 je bil v New Delhiju 26. kongres IBBY (Mednarodne zveze za mladinsko književnost), ki se ga je udeležilo okrog 400 delegatov, mladinskih pisateljev, ilustratorjev, prevajalcev, založnikov, knjižničarjev, učiteljev in strokovnjakov na področju mladinske književnosti. Osrednja tema kongresa je bila: **Tematika miru v knjigah za otroke.**

Plenarni referati so predstavili mladinsko literaturo s tematiko miru in poudarili pomen branja v današnjem času, polnem nasilja v resničnem okolju in polnem nasilja v elektronskih medijih. Literatura in še posebej mladinska daje mladim možnost da spoznavajo drugačnost in jo tolerirajo ter razvijajo pozitivne etične vrednote. V plenarnem delu je nastopila tudi dr. Metka Kordigel s Pedagoške fakultete v Mariboru z odmevnim referatom: Mladinska književnost - poslednja možnost za mir.

Na okroglih mizah se je posvečala pozornost ustvarjanju, posredovanju in izdajanju knjig za otroke s tematiko miru. Posebej poudarjena je bila vloga knjižničarja pri spodbujanju mladih k branju. Oblike, s katerimi pri nas motiviramo mlade za branje, je predstavila Tilka Jamnik, vodja Pionirske knjižnice v Ljubljani.

Dva popoldneva sta bila na kongresu posvečena pripovedovanju zgodb. Med številnimi nastopajočimi z vseh

koncev sveta je bila tudi Tanja Pogačar, ki je predstavila zgodbo Marlenke Stupica: Čudežno drevo.

Svečani del kongresa je bil namenjen podelitvi najpomembnejše nagrade za mladinsko književnost, Andersenove nagrade, ki se podeli pisatelju in ilustratorju za njuno življenjsko delo. Za letošnja nagrajenca je mednarodna žirija, član katere je tudi Matjaž Schmidt proglasila pisateljico Katherine Paterson iz ZDA in ilustratorja Tomija Ungererja iz Francije.

Slovenska sekcija je za Andersenovo nagrado 1998 kandidirala pisateljico Svetlano Makarovič in ilustratorko Marijo Lucijo Stupica.

Prav tako svečana je bila tudi proglašitev uvrščencev na častno listo IBBY 1998 med katerimi so tudi pesnik in pisatelj Boris A. Novak za knjigo: Mala in velika Luna, ilustrator Matjaž Schmidt za ilustracije v knjigi: Peter in volk in prevajalca Katarina Bogataj-Gradišnik in Janez Gradišnik za prevod Pripovedk E.T.A. Hoffmanna.

Na kongresu je bil proglašen tudi dobitnik IBBY-Asahi Reading Promotion Award 1999 in sicer palestinski projekt: Knjižnica na kolesih za nenasilje in mir. Nagrada bo podeljena na knjižnem sejmu v Bologni, 1999. Za to nagrado kandidira tudi slovenski projekt: S knjigo v svet - bralna značka.

Kongres so spremljale razstave, razstavi Andersenovih nagrajencev, razstava uvrščencev na častno listo, razstava indijskih originalnih ilustracij, multimedijška razstava najstarejših zgodb za otroke Pančatantra, kjer je bil predstavljen tudi slovenski prevod knjige, razstava najboljših indijskih knjig za otroke, ki so izšle od 1990 do 1998 v različnih indijskih jezikih in razstava slikanic s tematiko miru iz 19 držav, ki jo je pripravila Mednarodna mladinska knjižnica iz Münchna, z naslovom: "Hello! Dear enemy!"

Glavna urednica IBBY revije Bookbird, Meena G. Khorana je predstavila novo številko revije, v kateri so odlično predstavljeni nagrajenca in nominiranci za Andersenovo nagrado. Izdajo te številke je omogočilo podjetje Nissan Motor CO., LTD. Urednica je tudi že napovedala teme naslednjih števil Bookbirda: Drama in gledališče, Avstralija in Polinezija, Majhne in alternativne založbe knjig za otroke, Otroci v diaspori: izkoreninjenje ali asimilacija in zainteresirane povabila k sodelovanju s prispevki.

Naslednji kongres IBBY bo leta 2000 v Cartagena de Indias v Kolumbiji z osrednjo temo: Novi svet za nov svet. Otroške knjige za novo tisočletje.

Tanja Pogačar

ČESTITKA

Vilenka Jakac-Bizjak, programska direktorica Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, je bila **izvoljena v upravo CENL** (Združenje direktorjev evropskih nacionalnih knjižnic). Združenje sicer deluje že 12 let, vendar se je letos jeseni registriralo, kot fundacija, po nizozemskem pravu. Kot fundacija je samostojni pravni subjekt, zato mora imeti tudi uradno na sodišču registrirano tričlansko upravo. Sedež fundacije je v Haagu. Predseduje ji direktor nizozemske nacionalne knjižnice, drugi član uprave je direktor švicarske nacionalne knjižnice.

Vilenki Jakac-Bizjak čestitamo za pomembno izvolitev in ji želimo veliko delovnih uspehov!

IN MEMORIAM

Med bibliotekarji umetnostnih knjižnic po svetu je v oktobru žalostno odjeknila vest, da nas je v petinosemdesetem letu 10. oktobra v Parizu zapustila **gospa Jacqueline Viaux**. Dolga leta je bila zaposlena kot bibliotekarka v Bibliothèque Forney v Parizu. Bila je najzaslužnejša za ustanavljanje in delovanje združenj umetnostnih knjižnic (ARLIS) po svetu. Bila je mentorica več generacijam bibliotekarjev in njihov neumorni zagovornik pri skupnem delu v številnih državah po svetu. Napisala je več knjig, ne le s področja bibliotekarstva. Bila pa je tudi avtorica prvega direktorija umetnostnih knjižnic in s tem nekako sprožila plaz povezovanja knjižnic s področja umetnosti po vsem svetu. Gospa Viaux pa je bila tudi izjemna osebnost, prava renesančna ženska z neizčrpno željo po znanju, neumoren raziskovalec, erudit. Še v visoki starosti je izžarevala nenavadno energijo. In bilo je prav nenavadno, če je kakšna konferenca ARLISA minila brez njene aktivne udeležbe. Vsi, ki smo jo imeli priložnost spoznati, je ne bomo pozabili.

Marjana Lipoglavšek

PRILOGA

V tokratni prilogi objavljamo zanimiv prikaz **Računalniška oprema in njena uporaba v splošnoizobraževalnih knjižnicah**, ki jo je napisala dr. Silva Novljan, svetovalka za splošnoizobraževalne knjižnice v Državni matični službi za knjižničarstvo v Narodni in univerzitetni knjižnici.

BORZA DELA

Bibliotekarka z večletno prakso in z licenco za vnos podatkov v COBISS išče popoldansko honorarno delo. Informacije na tel.: 061/ 13 44 096 (popoldne).

RAČUNALNIŠKA OPREMA IN NJENA UPORABA V SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNIH KNJIŽNICAH

Dr. Silva Novljan

Splošnoizobraževalne knjižnice so se leta 1990 začele računalniško opremljati s pomočjo Ministrstva za kulturo, manjši delež so prispevale tudi lokalne skupnosti in sponzorji. Leta 1991 je bilo 15 osrednjih knjižnic vključenih v sistem COBISS. V letih 1992 do 1994 je opremljanje zajelo še dodatnih 45 osrednjih knjižnic, ki so se po delu s programi MOLJ, VIR, SAOP v letih 1995 in 1996 pridružile knjižnicam v enotnem knjižničnem informacijskem sistemu COBISS, v katerem je bilo konec 1997 leta 207 knjižnic. Njihovo komunikacijsko infrastrukturo predstavlja Arnes, na njegovo omrežje pa se knjižnice priključijo z najeto linijo ali preko klicne linije in uporabljajo dostop do COBISS, elektronsko pošto in druge servise interneta, uporabo komunikacij pa plačuje Ministrstvo za znanost in tehnologijo ter knjižnice.

COBISS deluje na osnovi on-line komunikacij med lokalnimi računalniškimi sistemi in osrednjim računalniškim sistemom, ki je v IZUMu. Sistem omogoča izgradnjo bibliografske kataložne baze podatkov COBIB, inventarizacijo, iskanje zapisov in izpise iz baz podatkov, kataložnih listkov in nalepk, medknjižnično izposojajo, izposojajo in rezervacijo gradiva, evidenco članov, opominjanje, izdelavo statističnih preglednic, različne bibliografske izpise, koordinirano nabavo tujega periodičnega tiska idr.

Uporaba računalniške in komunikacijske tehnologije je povezana z dostopnostjo te tehnologije in njeno sodobnostjo ter sodobnostjo njenih programov in z možnostmi izobraževanja (finančnimi, kadrovskimi, vsebinska ponudba). Vsebinska ponudba izobraževanja IZUM in NUK se je razširila, k čemur je prispeval tudi NUK, ko je pridobil svojo računalniško učilnico. (Npr. ponuja okoli 20 tečajev za rabo sistema COBISS: on-line katalogi, iskanje, katalogizacija, različni izpisi, tudi statistični, ima pa še tečaje o namiznem založništvu, o uporabi CD-ROM in informacijskih virov na internetu, o vrednotenju virov, elektronski pošti, oblikovanju predstavitvene (domače) strani ipd, pa seveda tečaje o obdelavi gradiva in temeljnih vsebinah knjižničarstva.)

Podatki, ki jih navajamo v tem prispevku, so zbrani iz vprašalnikov o delu in pogojih dela knjižnic v letu 1997, ki so jih Državni matični službi za knjižničarstvo poslale vse (60) osrednje splošnoizobraževalne knjižnice (ki imajo skupaj 230 enot, 613 strokovnih knjižničarskih delavcev in 173 upravnih in tehničnih delavcev ter 21% včlanjenih prebivalcev). Gotovo so se podatki v letu 1998 izboljšali, vendar ne toliko, da ne bi tukaj zapisani še zmeraj opozarjali, da računalniško in komunikacijsko opremljanje knjižnic ter znanje o uporabi in sama uporaba nove tehnologije ne dohaja potreb okolja in ne želja knjižničarjev.

1. Računalniška strojna oprema:

- V osrednji knjižnici: 60 DA / 0 NE
- V enotah (stalnih izposojevališčih): št. enot z opremo: 57
št. enot brez nje : 173

1.1. Število in vrsta računalniške strojne opreme:

		V osrednji knjižnici	V enotah
Za knjižničarje	PC	58 knjižnic/ 212 PC	13 knjižnic/ 35 PC
	Terminal	59 knjižnic/ 363 terminalov	13 knjižnic/ 41 terminalov
Za uporabnike	PC	40 knjižnic/ 75 PC	4 knjižnice/ 14 PC
	Terminal	40 knjižnic/ 110 terminalov	7 knjižnic/ 22 terminalov

V knjižnicah je bilo 1997 leta 336 PC in 536 terminalov. 1 PC si je delilo 3,18 knjižničnih delavcev in 1 PC 4966 članov knjižnic, 1 terminal 2 knjižnična delavca in 1 terminal 3348 članov.

Knjižničarji predlagajo 1 PC na 1000 prebivalcev (2000 PC!), ob koncu leta 1997 pa je bilo v 44 knjižnicah 89 PC za uporabnike oziroma v vseh knjižnicah 336.

2. Računalniška komunikacijska oprema (št. knjižnic):

- V osrednjih knjižnicah: 57 DA / 2 NE / 1 ni podatka

2.1. Od tega internet:

- v osrednji knjižnici: 56 DA / 1 NE / 3 ni podatka
- v enotah: z internetom: 17
brez interneta: 213

2.2. Način povezovanja: - klicna linija: 10 - najeta linija: 60

Knjižničarji želijo imeti internet v vsaki enoti oziroma v vsakem izposojevališču (tako kot telefon, fax in preslikovalni stroj) in ga vključiti v svojo informacijsko referenčno službo.

3. Interna uporaba računalniške opreme (št. knjižnic):

- Izposoja: 47 - Nabava: 31 - Obdelava: 60 - Drugo: 30
- Informativno gradivo, ki ga knjižnice računalniško izdelujejo :
- bibliografija: 13 - seznam novosti: 49 - drugo: 22

4. Računalniški podatkovni viri:

4.1. Vzemni katalog (COBIB):

- Dostop do vzajemnega kataloga-VK (št. knjižnic): 58 DA / 1 NE / 1 ni podatka
- Aktivno članstvo (št. knjižnic): 42 DA / 17 NE / 1 ni podatka

4.1.1. Število vnešenih naslovov knjižničnega gradiva v VK: 30 knjižnic 31.299 enot

4.1.2. Število prevzetih naslovov iz VK: 60 knjižnic 267.614 enot.

Vsaka knjižnica lahko aktivno sodeluje v vzajemnem katalogu, kar pomeni, da prispeva zapise o knjižničnem gradivu, njeno sodelovanje pa je toliko bolj pomembno, kolikor je njena zbirka edinstvena. Med 207 v sistem vključenimi knjižnicami so prispevale splošnoizobraževalne do konca 1997 leta 156.091 zapisov ali 18% celotne vsebine vzajemnega kataloga, COBIB. V večini primerov pa so prevzele zapise, in sicer skupaj 267.614 enot v letu 1997 ali 70% od v tem letu skupaj prevzetih zapisov iz COBIB.

4.2. Lokalni katalog (število knjižnic in št. naslovov):

60 knjižnic, 42 njih ocenjuje, da ima:

- 13 knjižnic do 50% naslovov knjižničnega gradiva,
- 9 knjižnic 50% do 70% naslovov,
- 20 knjižnic 70% do 99% naslovov;

Vrste knjižničnega gradiva:

- monografije: 37 knjižnic - članki: 15 knjižnic
- neknjižno gradivo: 33 knjižnic - serijske publikacije: 27 knjižnic
- knjižnice ki podatkov ne ločujejo: 16 knjižnic

Lokalni katalog na lastnem računalniku (št. knjižnic):

- 47 DA / 7 NE / 3 drugje / 3 ni podatka

S končanim preoblikovanjem klasičnih katalogov knjižničnega gradiva v računalniške in možnostjo prevzemanja zapisov iz vzajemnega kataloga se bo del strokovnih knjižničnih delavcev sprostil za oblikovanje podatkovnih virov na predstavitvenih straneh knjižnice oziroma za aktivno diseminacijo informacij. Kljub temu pa knjižničarji predlagajo dodatno zaposlitev strokovnih delavcev, ki bodo pomagali nabirati, urejati, oblikovati in vzdrževati informacije na predstavitvenih straneh. Nimamo podatka, koliko knjižničnih strokovnih delavcev je zaposlenih z nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva, knjižničarji pa pričakujejo, da se bo z novo tehnologijo povečalo število delavcev, ki bodo na voljo uporabnikom in ne število delavcev v obdelavi. Z obdelavo elektronskih informacij se pa tudi delavci obdelave naj ne bi več tako ostro kot do sedaj ločili od izposoje, tesneje bodo povezani z uporabnikom tudi preko aktivne predstavitvene strani knjižnice oziroma z elektronsko pošto.

4.3. Drugi računalniški podatkovni viri:

CD-ROM (lastni): naslovov: 9 knjižnic 75 izvodov: 9 knjižnic 75

On line dostopne zbirke: - COBIB/COBISS 24

- Swetscan 6

- OCLC 12

- ATLAS 4

- INFORS 2

- OPAC 17

- ON-LINE DATA 1

Drugi podatkovni viri: - IUS INFO 2

- Uradni list RS 1

Knjižničarji predlagajo obogatitev elektronske ponudbe informacij za uporabnike s pridobivanjem dostopa do različnih podatkovnih zbirk. Dostop do teh zbirk naj bi knjižnica ponujala na svoji predstavitveni strani, izbrane pa naj bi bile tako kot knjižnično gradivo v

skladu s potrebami uporabnikov, na predstavitveni strani pa lahko urejene podobno ureditvi knjižničnega gradiva v knjižnici. Taka ureditev omogoča uporabniku hitro orientacijo, izbor in hkrati pregledno dopolnjevanje virov. Z nakupom podatkovnih baz se bo spreminjala tudi podoba poročila o delu knjižnice, saj bo knjižnica k številkam prirasta in uporabe knjižničnega gradiva dodala še število naslovov baz podatkov in število njihove uporabe.

4.4. Predstavitvena stran: 23 knjižnic

Knjižničarji poznajo interes uporabnikov za boljši in hitrejši dostop do informacij in zato želijo zadovoljiti njihove potrebe po dostopnosti informacij na enem mestu (doma ali na delovnem mestu). Na predstavitvenih straneh knjižnice bi jim radi predstavili knjižnico in njene storitve ter kvalitetne informacijske vire, tiste, ki so jih nabavili in izbor za njihove uporabnike pomembnih virov na internetu, urejenih po tipih, znotraj njih po vsebinskih področjih informacij ali obratno. Radi bi imeli vsaj približno tako stran kot je predstavitvena stran Centralne medicinske knjižnice, <http://www.mf.uni-lj.si/cmk>.

5. Uporaba računalniških virov informacij

5.1. Katere računalniške vire lahko uporabnik samostojno uporablja:

- CD-ROM: 2 knjižnici DA / 33 NE/ 15 ni podatka
- On-line dostopne zbirke: 39 knjižnic DA / 15 NE/ 6 ni podatka
- Drugi podatkovni viri: 28 knjižnic DA / 18 NE/ 14 ni podatka
- Računalniški katalog: 47 knjižnic DA / 9 NE/ 4 ni podatka

5.2. Število naročenih računalniških poizvedb (vse informacije, razen podatkov o prisotnosti določenega vira v knjižnici):

- pisne: 17 knjižnic 1423 - ustne: 21 knjižnic 24840
- knjižnice ki podatkov ne ločujejo 1 knjižnica 10083
- Od tega uporaba:
 - CD-ROM 5 knjižnic 260
 - On-line dostopne zbirke 12 knjižnic 1239
 - drugi podatkovni viri 12 knjižnic 607
 - število SDI profilov 2 knjižnici 8
 - računalniški katalog 18 knjižnic 20047

Če vzamemo za izhodišče, da naj bi strokovni knjižničarski delavec letno posredoval uporabnikom 3000 informacij (okoli 30 min za eno kompleksno informacijo), se je z elektronskimi informacijskimi viri ukvarjalo neposredno za uporabnike v knjižnicah 12 knjižničarjev.

6. Katalogi (skupno število v vseh enotah)

6.1. Listkovni katalogi (skupaj interni in za uporabnike)

Vrste	AIK	UDK	Naslovni	Drugi
Število	58 knjižnic = 303	47 knjižnic = 131	51 knjižnic = 220	30 knjižnic = 93

Knjižnice vzdržujejo klasične listkovne kataloge v enotah, ki še niso računalniško opremljene.

Vse enote imajo abecedni imenski katalog, ostali katalogi pa se kljub pomanjkljivosti ne razvijajo oziroma dopolnjujejo, ker čakajo knjižnice na računalniško opremo.

6.2. Računalniški katalogi (število enot knjižnice, njenih izposojevališč, kjer je dosegljiv)

Vrste	Lokalni katalog	Vzajemni katalog
Število	56 knjižnic = 185	55 knjižnic = 168
Od tega za uporabnike	48 knjižnic = 163	50 knjižnic = 164

Knjižnice pri uvajanju računalniških katalogov opuščajo listkovne. Pogosto pa ohranjajo matični abecedni imenski katalog v listkovni obliki, nekatere pa imajo podatke o prisotnosti knjižničnega gradiva skozi obstoj knjižnice samo še v obliki natisnjene inventarne knjige.

7. Naročene informacije o gradivu in iz gradiva (brez računalniških poizvedb)

Oblika informacij	Število informacij	Število uporabnikov
Pisne (tudi sezname razstav, uganke, bibliografije, novosti)	50 knjižnic = 24586	44 knjižnic = 83702
Ustne	48 knjižnic = 338335	44 knjižnic = 256693

Knjižnice ki podatkov ne ločujejo: 2 knjižnici = 42745

Če tudi tu kot pri računalniških poizvedbah uporabimo 3000 informacij za izračun knjižničnih delavcev, ki so se ukvarjali s posredovanjem informacij iz klasičnih virov, je bilo v letu 1997 135 takih knjižničarjev, vsak pa je imel 2521 uporabnikov.

8. Program izobraževanja obiskovalcev za uporabo knjižnice:

- V osrednjih knjižnicah: 42 DA / 16 NE / 2 ni podatka
- Skupaj opravljenih ur učenja: 35 knjižnic 3442 ur

Nova tehnologija vpliva na rast potreb po obvladovanju pismenosti, spreminja naravo pismenosti, učinkovitost pismenih navodil in virov in tako morajo tudi knjižnice spremeniti izobraževanje uporabnikov za samostojno uporabo knjižnic, njihovega gradiva in informacij. Oblikovale naj bi programe informacijske pismenosti (znanje, spretnosti in sposobnosti za pridobivanje, vrednotenje, uporabo in predstavitev informacij iz različnih virov) in jih izvajale z geslom: nikoli premlad ali prestar za razvijanje pismenosti.